

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи

(назва факультету)

Кафедра педагогіки та методики початкової освіти

(назва кафедри)

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Каліграфія з методикою навчання

(назва навчальної дисципліни)

вибіркова

(вказати: обов'язкова / вибіркова)

Освітньо-професійна програма Початкова освіта

(назва програми)

Спеціальність 013 Початкова освіта

(вказати: код, назва)

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)

факультет педагогіки, психології та соціальної роботи

(назва факультету, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська

(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Розробники: Палійчук Оксана Михайлівна, доцент, кандидат педагогічних наук,
Маковійчук Олеся Василівна, асистент кафедри педагогіки та методики початкової освіти,
кандидат педагогічних наук

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів) http://elemed.chnu.edu.ua/?team_manager=маковійчук-олеся-василівна

Контактний тел. 0997449781

E-mail: o.oliynuk@chnu.edu.ua

Консультації

Очні консультації: вівторок 14:30-15:30

Онлайн-консультації: четвер 14:30-15:30

Очні консультації: за попередньою домовленістю

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни). Навчальна дисципліна «Каліграфія з методикою навчання» належить до циклу професійно-орієнтованих дисциплін, які мають забезпечити професійну підготовку майбутнього вчителя відповідно до потреб початкової школи. Вона готує майбутніх учителів до організації освітнього процесу та розкриває різні дидактико-методичні підходи до навчання молодших школярів каліграфічного письма.

2. Мета навчальної дисципліни: вироблення у студентів навичок графічно правильного, красивого письма та озброєння їх знаннями і вміннями, необхідними для професійного розв'язування освітніх завдань, що виникають у процесі навчання молодших школярів каліграфії (письма, на етапі навчання грамоти); ознайомлення з досягненнями методичної науки, її розвитком та шляхами подальшого удосконалення, вивчення і застосування практики передового педагогічного досвіду вчителів-новаторів.

3. Пререквізити. «Методика навчання мистецької освітньої галузі (образотворче мистецтво)», «Дидактика», «Психологія загальна та вікова», «Загальні основи педагогіки та історія її розвитку».

4. Результати навчання. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні оволодіти такими компетентностями:

Програмні компетентності	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-4. Здатність працювати в команді.
	ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
	ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності (СК)	СК-1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами (усною та писемною формами), демонструвати навички нормативного літературного мовлення в різних сферах особистої й професійно-педагогічної комунікації.
	СК-2. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності.
	СК-3. Здатність до інтеграції та реалізації предметних знань як основи змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної. СК-3.1. Мовно-літературна компетентність. Здатність до застосування професійно профільованих лінгвістичних і літературознавчих знань, умінь та навичок, що становлять теоретичну основу мовно-літературної освітньої галузі та її окремих змістових ліній.
	СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організувати їхню пізнавальну діяльність.

	<p>СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.</p>
	<p>СК-7. Здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.</p>
	<p>СК-9. Здатність до різних видів оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу.</p>
Програмні результати навчання	
<p>ПР-04</p>	<p>Спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного й писемного мовлення молодших школярів.</p>
<p>ПР-06</p>	<p>Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми.</p>
<p>ПР-07</p>	<p>Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.</p>
<p>ПР-09</p>	<p>Планувати та організовувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи.</p>
<p>ПР-10</p>	<p>Використовувати в освітній практиці різні прийоми формуального, поточного і підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого оцінювання дітей з особливими освітніми потребами.</p>

ПР-12	Застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки та інтегрувати зміст різних освітніх галузей в стандартних і нестандартних ситуаціях професійної діяльності в початковій школі, оцінювати результативність їх застосування.
-------	---

Випускник, опанувавши дисципліну повинен:

знати:

- мету, завдання методики навчання каліграфії як науки;
- зміст Державного стандарту початкової освіти та чинних типових освітніх програм, які відображають реалізацію процесу навчання молодших школярів письма;
- специфіку письма як виду мовної діяльності, психофізіологічного процесу, його операції, якості, особливості формування графічних навичок у шестирічних першокласників;
- методи, прийоми, умови навчання каліграфічного письма;
- особливості основних періодів навчання каліграфічного письма в початковій школі;
- структуру уроків письма;

уміти:

- каліграфічно писати в зошиті та на класній дошці;
- складати план-конспект уроку письма (добукварного, букварного, післябукварного періодів) та методично вірно проводити його;
- ознайомлювати молодших школярів з гігієнічними правилами письма, письмом літер українського алфавіту (буквосполучень, складів, слів з ними);
- проводити різні види письмових робіт на уроках української мови в початковій школі (каліграфічна хвилинка, списування, диктант);
- перевіряти та оцінювати письмові роботи учнів;
- виготовляти наочність необхідну для уроків каліграфії тощо.

**Опис навчальної дисципліни
Загальна інформація**

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин					Вид підсумкового контролю	
			Кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота		індивідуальні завдання
Денна	2	4	3.0	90	15	15			60		залік
Заочна	2	4	3.0	90	8				82		залік

Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	пр	інд	с.р.		л	с	пр	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>Теми лекційних занять</i>	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 Загальні питання методики викладання каліграфії в початкових класах											
Тема 1. Організаційно-методичні вимоги до курсу. Методика навчання каліграфії як педагогічна наука	7	1		1		5	5					5
Тема 2. Письмо в історичному аспекті. Характеристика процесу письма	9	2		2		5	6	1				5
Тема 3. Дидактичні основи процесу навчання каліграфічного письма	9	2		2		5	6	1				5
Тема 4. Умови навчання каліграфічного письма	9	2		2		5	6	1				5
Разом за ЗМ1	34	7		7		20	23	3				20
<i>Теми лекційних занять</i>	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 Формування навичок каліграфічного письма на уроках письма та математики в початковій школі											
Тема 5. Формування навичок письма в добукварний період.	14	2		2		10	17	1				16
Тема 6. Формування навичок письма у букварний період.	14	2		2		10	17	1				16
Тема 7. Формування навичок письма у післябукварний період	14	2		2		10	17	1				16
Тема 8. Методика навчання каліграфічного письма цифр.	7	1		1		5	8	1				7
Тема 9. Удосконалення навичок каліграфічного письма в учнів 2-4 класів на уроках української мови	7	1		1		5	8	1				7
Разом за ЗМ 2	56	8		8		40	67	5				62
УСЬОГО ГОДИН	90	15		15		60	90	8				82

Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми	Завдання для самостійної роботи студентів
1.	Тема 1. Організаційно-методичні вимоги до курсу. Методика навчання каліграфії як педагогічна наука	Проаналізувати зміст шкільної програми з навчання грамоти (письмо).
2.	Тема 2. Письмо в історичному аспекті. Характеристика процесу письма	1) Скласти таблицю «Сприятливі моменти та труднощі формування графічних навичок у першокласників». 2. Законспектувати: а) параграф 1 «Навчання письма в історичному аспекті» (Палійчук О.М. Методика навчання каліграфічного письма. – С.9-80.);
3.	Тема 3. Дидактичні основи процесу навчання каліграфічного письма	1. Проаналізувати сторінку зошита з друкованою основою (методичний апарат, види завдань, принципи побудови сторінки, можливості реалізації зв'язку уроків письма і читання; виховний та розвивальний потенціал). 2. Змоделювати розповідь з елементами бесіди на ознайомлення учнів з зошитом, лініями графічної сітки з використанням цікавого дидактичного матеріалу. 3. Поповнити методичну скарбничку (підбір цікавого дидактичного матеріалу до теми «Письмове приладдя»). Підібрати допоміжний дидактичний матеріал, що сприяє розвитку м'язів кисті руки і підготовці руки дитини до письма (природний матеріал, гудзики, кольорові камінці, кольорові дротики тощо).
4.	Тема 4. Умови навчання каліграфічного письма	1. Підібрати цікаві вправи, дидактичні ігри для вироблення в учнів гігієнічних правил письма. 2. Скласти розповідь, пояснення для ознайомлення учнів з гігієнічними правилами письма. Підібрати ручку для письма відповідно до вимог.
5.	Тема 5. Формування навичок письма в добукварний період.	1. Поповнити методичну скарбничку (підібрати цікавий дидактичний матеріал до теми «Елементи літер») 2. Тренування письма елементів букв (по 2 рядки кожного). 3. Виготовлення демонстраційних карток з зображенням елементів букв. Складання плану-конспекту уроку добукварного періоду з письма (тема за вибором).
6.	Тема 6. Формування навичок письма у букварний період.	1. Поповнити методичну скарбничку (підібрати цікавий дидактичний матеріал до теми «Літери українського алфавіту») 2. Виконати тренувальні вправи для формування умінь каліграфічно писати малі і великі літери українського алфавіту (іІ, ії, и, йЙ, шШ, цЦ, щЩ, чЧ,

		<p>лЛ, мМ, гГ, Гг, пП, тТ, рР)), буквосполучення, склади, слова з ними у зошитах та на дошці.</p> <p>3. Змодельовати фрагмент уроку на ознайомлення з новою літерою («пе» маленькою).</p> <p>4. Виготовити демонстраційні картки з зображенням послідовності написання букв.</p> <p>5. Проаналізувати «Основні технічні характеристики форм рукописних букв українського та російського алфавітів для використання в загальноосвітніх навчальних закладах України».</p> <p>6. Виконати тренувальні вправи для вироблення вмінь каліграфічного письма малих і великих букв III і IV груп (по 2 рядки кожної).</p> <p>7. Скласти графічний диктант для перевірки засвоєння учнями письма вивчених літер (групова робота)</p> <p>8. Змодельовати фрагмент уроку (етап ознайомлення з великою літерою) (групова робота).</p> <p>9. Виготовити демонстраційну картку «Ліплення літери з пластиліну».</p> <p>10. Поповнити методичну скарбничку (підбір цікавого дидактичного матеріалу до теми «Літери українського алфавіту»).</p> <p>11. Виконати тренувальні вправи для вироблення вмінь каліграфічного письма малих і великих букв V і VI груп (по 2 рядки кожної).</p> <p>12. Змодельовати фрагмент уроку (етап закріплення написання літери) (групова робота).</p> <p>Виготовити демонстраційні картки з зображенням основних з'єднань букв.</p>
7.	Тема 7. Формування навичок письма у післябукварний період	<p>1. Скласти графічний диктант для закріплення вмінь учнів правильно з'єднувати літери на письмі.</p> <p>2. Виконати списування з друкованого тексту (з букваря)).</p> <p>Виготовити демонстраційні картки з зображенням розділових знаків: ., ? ! – ... «».</p>
8.	Тема 8. Методика навчання каліграфічного письма цифр.	<p>1. Проаналізувати «Основні технічні характеристики форм цифр для використання в загальноосвітніх навчальних закладах України».</p> <p>2. Виконати тренувальні вправи для вироблення навичок каліграфічного письма арабських цифр та математичних знаків (по 2 рядки).</p> <p>Змодельовати фрагмент уроку «Написання нової цифри» (по групах).</p>
9.	Тема 9. Удосконалення навичок каліграфічного письма в учнів 2-4 класів на уроках української мови	<p>1. Виконати тренувальні вправи для вироблення навичок каліграфічного письма у зошитах в лінійку (списування з друкованого тексту оповідання В.Сухомлинського).</p> <p>2. Скласти каліграфічну хвилинку з мови та математики для 2,3,4 класів (робота в парах).</p>

		<p>3. Підібрати комплекс фізкультхвилинок для розслаблення м'язів тих частин тіла, які найбільше стомлюються в процесі письма.</p> <p>4. Проаналізувати основні графічні помилки, яких найчастіше допускаються першокласники та підберіть основні шляхи подолання цих недоліків (складання таблиці).</p> <p>5. Підібрати прийоми запобігання графічним недолікам письма першокласників.</p> <p>6. Проаналізувати нормативно-правові вимоги до контролю та оцінювання графічних навичок письма, техніки письма, якості оформлення робіт у 1-4 класах.</p> <p>7. Перевірити та оцінити письмову роботу учня (рівень сформованості графічних навичок письма, техніки письма).</p> <p>8. Скласти фрагменту уроку «Робота над виправленням графічних помилок учнів на письмі».</p>
--	--	---

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

<i>Вид контролю</i>	<i>Поточний контроль</i>		<i>Підсумковий тестовий контроль</i>	<i>Всього</i>
	<i>Модуль 1.</i>	<i>Модуль2.</i>		
Залік	20 балів	40 балів	40 балів	100 балів

Протягом семестру студент при вивченні Модуля 1, Модуля 2, може отримати 20 і 40 балів відповідно за кожен модуль. За умови отримання максимальних балів за всі модулі (60 балів), студент має можливість виконати індивідуально-дослідне завдання, і бути звільненим від складання підсумкового контролю.

Під час підсумкового контролю студент отримує 40 балів (виконання тестових завдань 20 балів, виконання завдань на встановлення відповідності інформації 8 балів, розробка фрагмента уроку навчання грамоти (письмо) 12 балів).

В умовах дистанційного навчання підсумковий контроль здійснюється у вигляді виконання тестових завдань у системі Moodle, оцінювання яких відбувається автоматизовано системою (40 питань по 1 балу, відповідно максимально студент може отримати 40 балів).

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі);
- реферати;
- есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- контрольні роботи;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування, виступів студентів при обговоренні теоретичних питань, письмового експрес-контролю, тестування, есе, реферат, творча робота, виконання практичних завдань та ін.

Платформи для дистанційного навчання: Google Meet, Google Clasroom, Moodle, Vseosvita

Форма підсумкового контролю – залік.

Рекомендована література – основна

1. Державний стандарт початкової освіти / Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року № 87. URL : <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>
2. Кубинський М.В. Курс лекцій з „Основ каліграфії”. Навчальний посібник для викладачів та студентів педучилищ, педінститутів, педуніверситетів. – К., 1999. – 174с.
3. Палійчук О.М. Методика навчання каліграфічного письма: навчальний посібник. – Чернівці: Букрек, 2010. – 344 с.

4. Прописи. До «Букваря» М. С. Вашуленка, О. В. Вашуленко (за програмою О.Я. Савченко). 1 клас (комплект з 2-х частин).
5. Федієнко В. Каліграфічний тренажер. Прописи-шаблон (синя графічна сітка). 2020.
6. Рішення колегії Міністерства освіти і науки України. Доповідна записка «Про розроблення єдиних зразків каліграфічного письма цифр, українських та російських букв та їх з'єднань» // Початкова школа. – 2004р. – № 1. – С. 12 – 15.
7. Прищепка О. Ю. Формування і розвиток навичок письма молодших школярів на засадах диференційованого підходу :методичний посібник. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 72 с.
8. Типові освітні програми для 1-2 класів НУШ. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf>
9. Типові освітні програми для 3-4 класів НУШ. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2020/11/20/Savchenko.pdf>
10. Трунова В. Методика навчання каліграфії в сучасній початковій школі. 1–4 класи. Ранок, 2017.

Допоміжна

1. Жук Г., Кубинський М. Використання удосконаленої частоті (густої) графічної сітки-шаблону для розвитку каліграфічних навичок і корекції почерку в учнів. Початкова школа. 2007. № 5. С.27-28.
2. Кочерга О. Психологічні особливості діяльності першокласників. Початкова школа. – 2005. № 3. С. 5- 9.
3. Прищепка О. Проблеми удосконалення графічних навичок письма учнів 4 класу. Початкова школа. 2016. № 9. С. 19-23.
4. Букви та цифри / Укл. В.В. Федієнко. Х.: «Школа», 2002. – 96 с.
5. Гаврилюк А.О. Робота з пластиліновими буквами. Початкова школа. 1996. № 12. С. 15-16.
6. Країна пальчикових ігор. Розкажіть онуку. 1999. травень. № 9. С. 15-17.
1. Заїка А. М., Ночвіна О. В. Вчимося писати цифри: Зошит для дітей та їхніх батьків. К.: Освіта, 1998. 48 с. (Готуйся до школи, дитино!).
2. Салагуб О. М. Цікаві вправи на розвиток стійкої уваги. Графічні диктанти. 1 клас. Розкажіть онуку. 2003. жовтень. № 28. – С. 29.
3. Сарапулова Є. Малювання по клітинках. Підготовка до навчання письма. Палітра педагога. 2004. № 3. С. 18-19.
4. Узорова О., Нефьодова О. Пальчикова гімнастика. Київ: Школа, 2003. 128 с.: іл.
5. Формування каліграфічних навичок. Методичний порадник. Випуск 11. Початкова освіта. 2007. лютий, № 8 (392).
6. Цепова І. Використання художньо – зорових образів у навчанні письма шестилітніх першокласників. Початкова школа. 2005. № 8. С. 60 – 61.
7. Цепова І.В. Демонстраційні таблиці з письма для 1 класу з методичними рекомендаціями. – Х.: Веста: В-во «Ранок», 2005. – 24 с. + додаток (39 окремих арк.) у комплекті.
8. Роєнко Л. Підготовка студентів до удосконалення графічних навичок письма молодших школярів. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. 2012. Випуск 43. С. 57-60.
9. Рожнова В. М. Каліграфічні хвилинки – одна із форм удосконалення графічних навичок письма. Молодий учений. 2014. № 4 (07). С. 74-76.

8. Інформаційні ресурси

Інтернет ресурси:

www.mon.gov.ua
<https://nus.org.ua>

<https://naurok.com.ua>

<https://learningapps.org>

<https://vseosvita.ua/>

<https://osvitoria.media>

<https://e-ranok.com.ua/ua/catalog/ielektronnue-ychebniki-bydyshcee-obrazovaniya>